

Весна, кохання, подарунки та довге щасливе сімейне життя ...

На початку березня завжди панує радісний настрій: не за горами пробудження природи, цвітіння і буяння фарб ... А тим часом усі перебувають в очікуванні першого весняного свята. Жінки мріють про романтику, увагу та подарунки. Але хіба не буває так, що свято приносить лише розчарування? Причому, не тільки жінці через невиправдані очікування, але й чоловікові, чиї старання залишилися без відповідної, на його думку, подяки. Нерідко так трапляється через те, що люди розмовляють різними мовами – різними мовами кохання.

Читати російською В начале марта всегда царит оживленное радостное настроение: не за горами пробуждение природы, цветение и буйство красок... А пока все находятся в ожидании первого весеннего праздника. Женщины мечтают о романтике, внимании и подарках. Но разве не бывает так, что праздник приносит только разочарование? Причем, не только женщине, обманутой в своих ожиданиях, но и мужчине, чьи старания остались без соответствующей, по его мнению, благодарности. Так случается, если люди разговаривают на разных языках – на разных языках любви.

Психологи утверждают, что потребность в любви и привязанности – основная эмоциональная потребность человека. Именно поэтому нам так необходимо, чтобы рядом был близкий, любимый человек. Но влюбленность – мимолетное чувство. И можно только пожалеть тех, кто так и не сумел пройти непростой путь от влюбленности к любви – путь, полный успехов и неудач, работы над собой, изучения партнера. И одна из сложных, но вместе с тем и приятных задач – это научиться выражать свою любовь так, чтобы тебя понимали. Ведь тогда, ощутив вашу любовь и поверив в нее, ваш избранник почувствует потребность ответить тем же.

Любовь можно проявлять по-разному. Американский психолог

Гэри Чепмен утверждает, что существует пять основных языков любви – пять способов, которыми люди обычно выражают свои чувства: слова поощрения, время, подарки, помощь и прикосновения. К сожалению, нередки случаи, когда два любящих друг друга человека глубоко несчастны и сомневаются в любви друг друга. По мнению психолога, это объясняется тем, что они «разговаривают» на разных языках, которые отличаются друг от друга, как русский от китайского. Но любовь побеждает все «трудности перевода», если наша цель – сделать счастливыми тех, кто рядом с нами. Умение говорить на родном языке любимого человека – ключ к долгой и счастливой семейной жизни. Рассмотрим каждый из языков любви в привязке к женскому празднику. Говорить мы будем о женщинах, их ожиданиях и предпочтениях, но не будем забывать, что в равной мере это справедливо и для мужчин.

Как на праздник осчастливить женщину в зависимости от того, какой язык любви она понимает (советы мужчинам)

1. Слова поощрения.

Свою любовь мы можем выразить, поддерживая друг друга словами. Не забывайте хвалить своих любимых. Однако никогда не пользуйтесь похвалой, чтобы добиться своего. Это манипуляция, а не любовь. Хвалите близких, чтобы сделать им приятное, доставить радость; благодарите их за все, что они делают хорошего и просто за то, что они рядом.

Не менее важны слова поддержки и ободрения, которые придают человеку бодрость духа, мужество, уверенность в своих силах, желание свернуть горы. Смысл подобных слов такой: «Я тебя понимаю, разделяю твои заботы и тревоги. Мне это тоже важно. Я с тобой. Я верю, что ты справишься. Как тебе помочь?». Но помните: добрые слова имеют цену, только если они выражают истинные чувства и подкреплены реальной готовностью к действиям.

Женщина, чей язык любви – слова поощрения, ожидает в

праздничный день услышать как можно больше приятного. Поэтому кроме подарков и цветов нужно найти возможность высказаться. Это может быть, к примеру, открытка со своими собственными словами благодарности и восхищения, веры в ее способности и оценки ее достоинств. Было бы прекрасно посвятить такой женщине стихотворение или песню, но сделать ее счастливой смогут и совсем простые, искренние слова, адресованные только ей одной.

2. Время

Когда вы, сидя рядом, смотрите телевизор, вы не вместе: ваше внимание поглощено новостями или фильмом, а не друг другом. Проводить время вместе – это значит выключить телевизор и разговаривать, глядя друг на друга, целиком сосредоточившись на собеседнике. Это значит пойти вдвоем на прогулку, вместе пообедать, заняться тем, что нравится другому, и делать это с удовольствием.

Один из диалектов этого языка – беседа. Это доверительный дружеский разговор, обмен мыслями, чувствами, желаниями. Когда мы говорим друг с другом на этом языке, мы терпеливо выслушиваем, сопереживаем, вызываем на откровенность, задаем вопросы, стараемся понять мысли, желания, чувства любимого человека. И вместе с тем мы сами тоже открываемся, делимся сокровенным, демонстрируя тем самым свое доверие.

Что бы вы не сделали в праздничный день для женщины, для которой главный язык – время, она никогда не будет довольна, если вы не посвятите весь этот день только ей одной. Самым большим разочарованием для такой женщины будет, если все ваше внимание будет уделено, к примеру, гостям или другим родственникам. А самым большим подарком – если вы куда-нибудь сходите вместе, посидите в кафе, прогуляетесь. Такой женщине понятна и приятна «романтика уединения».

3. Подарки

Подарки – это универсальное зримое выражение любви. На ум,

конечно, могут прийти люди, целиком сосредоточенные на материальных благах. Но речь не о них. Ведь мы говорим о чувствах, а не меркантильных расчетах. Для человека, говорящего на этом языке любви, важна не цена подарка, а сам факт того, что вы старались сделать ему приятное: подарок – это символ любви. Поэтому и оформлен он должен быть особенно любовно, и вручен торжественно и с чувством.

Женщине, для которых важны подарки, кроме основного подношения (или вместо него) можно подарить много приятных мелочей – «много подарков – много любви» или что-то крупное, символизирующее «большую любовь». А, может, что-нибудь особенное, очень личное, связанное с ее вкусами: «моя любовь – именно тебе, тебе одной».

4. Помощь

Помогать – значит делать что-то для другого, проявлять заботу о нем. Помощь требует времени, сил, преодоления себя. И если вы с радостью помогаете своим близким, вы тем самым выражаете свою к ним любовь.

Женщины, для которой является главным именно этот язык любви, будут счастливы только в том случае, если праздник пройдет под знаком какого-нибудь маленького бытового подвига. Никакие подарки и другие формы внимания не сделают ее счастливой. И самым большим подарком для нее будет что-нибудь такое, о чем она давно просила, но у вас все руки не доходили. Можно помочь сделать накануне генеральную уборку, а можно просто организовать приход мастера, который что-нибудь отремонтирует. Но успех будет иметь только та помощь, о которой женщина просит, всякая иная – пусть и полезная, нужная и важная – оставит ее более чем равнодушной.

5. Прикосновения.

Прикосновениями также можно выразить свою любовь. Для некоторых это единственный способ ее почувствовать. Выразить любовь на языке прикосновений можно по-разному. Тактильные

рецепторы есть по всему телу, а значит, любое ласковое прикосновение скажет о вашей любви. (Секс – лишь один из диалектов этого языка).

Прикосновения ценят нежные чувственные натуры, для которых ласки важны как воздух. Без них они вянут как цветы без влаги. Их нужно часто целовать, обнимать, для них особенно важны ритуалы поцелуя при встрече и расставании. Мужчинам часто кажется, что свою любовь они в достаточной мере доказывают женщине в постели. Однако если днем в людном месте вы тайком пожмете своей любимой руку, это может для нее означать больше, чем «качественный секс» ночью. Поэтому женщины, для которых главное проявление любви – это прикосновения, должны в праздничный день получать их во много раз больше, чем обычно. Подумайте, когда лучше заняться любовью. Может, лучше с утра? Или целый день жить в предвосхищении «волшебной ночи»? Постарайтесь «поймать настроение» своей любимой, и тогда вы точно не ошибетесь.

Вы еще не знаете, на каком языке любви говорит ваша подруга? Иногда, чтобы в этом разобраться, нужно время. Поэтому в заключение самый важный совет: в праздничный день говорите с женщиной на всех пяти языках любви сразу – и тогда она наверняка будет счастлива!

Как в праздничный день не разочаровать любимого (советы женщинам)

Бесполезно ждать проявлений нежных чувств, если сам не умеешь любить. Поэтому и женщинам стоит задуматься, какой язык любви понимает ваш любимый.

Не капризничайте. Что бы вам ни подарили, постарайтесь воспринять это как проявление любви. Дайте понять своему супругу, что вы его любите и цените. И постарайтесь, чтобы и у него было праздничное настроение. Если вашему супругу важны слова поощрения, похвалите его за подарок, расскажите, какой он молодец, что угадал ваши желания и вообще о том, какой он

замечательный. Если для него самое важное – время, просто не обделяйте его вниманием. В том случае, если он ценит помощь, найдите возможность и в праздничный день проявить заботу о нем. Если вы знаете, что он особенно ценит подарки, можете приготовить и ему какой-то ответный совсем мелкий сувенир. Если же его язык любви – прикосновения, то свою благодарность нужно проявить множеством поцелуев и других проявлений нежности (и в постели тоже).

Как определить, какой язык любви ваш?

Вначале может показаться, что вашими являются все пять языков любви. Как правило, это не так. Все равно какой-то из них главный. Если вы будете знать, на каком языке любви вы разговариваете, у вас всегда будет возможность подсказать окружающим, как доставить вам радость. Это гораздо лучше, чем напрасно ожидать, что кто-то сможет прочесть ваши мысли и догадаться о скрытых желаниях.

- Для того чтобы определить свой язык любви, вспомните, что больше всего ранит или раздражает вас в поведении ваших близких. Может так случиться, что противоположное этому и есть ваш основной язык любви. К примеру, если вас больше всего задевают резкие слова, значит ваш язык любви – слова поощрения. А если вы грустите, что мало бываете вместе с вашим спутником жизни, то ваш язык – время и т.п.
- Иногда может показаться, что ваш основной язык – это прикосновения. Задумайтесь, не нарушаются ли ваши интимные отношения, если ваш партнер обидит вас (слова), редко бывает дома (время), не разделяет ваши хозяйственные заботы (помощь), не делает вам приятных сюрпризов (подарки). Чаще всего прикосновения занимают почетное второе место или разделяют первое с другим языком любви.
- Проанализируйте, как вы сами проявляете любовь к своим близким. Может быть, это и есть ваш язык любви: вы делаете для других то, чего ждете от них.

- Определить свой язык любви можно, вспомнив времена, когда вы были влюблены. Какие проявления любви вам нравились тогда? Скорее всего это осталось для вас значимым и сейчас.
- А еще попробуйте помечтать – какой вы видите идеальную семейную жизнь. Это также поможет вам разобраться в себе.

Как определить язык любви, который понимает близкий вам человек

Внимание к тем, кто тебя окружает, – это путь к семейному счастью. Языки любви – универсальны, и научившись определять, на каком языке говорят ваши близкие, вы сможете сделать счастливыми свою половинку, детей, родителей и даже найти общий язык со свекровью или тещей.

- Обратите внимание на то, о чем чаще всего вас просит партнер. Именно в просьбах чаще всего таится скрытое желание видеть проявление вашей любви в конкретной форме.
- Вспомните, что в вашем поведении вызывает наибольшую радость у близкого человека, в каких случаях он бывает особенно доволен и благодушен. Не менее важно вспомнить, что вызывает его неудовольствие и раздражение.
- Можно пойти путем проб и ошибок: в течение некоторого времени вы выражаете свою любовь разными способами и наблюдаете, какой из них найдет наибольший отклик в душе вашего спутника жизни.

И вот вам кажется, что вы уже поняли, чего хочет от вас любимый человек и какой язык любви он понимает лучше всего.

Но ведь этот язык может быть для вас «иностранным», то есть, вы просто не умеете выражать любовь в понятной для вашего партнера форме. Может, вы трудоголик и мало бываете дома? Совсем не «мастер разговорного жанра» и не привыкли к словесным излишностям? Терпеть не можете домашний труд? Презираете «телячьи нежности»? Не умеете придумывать и

выбирать подарки? Не страшно! Учитесь, заставляйте себя, идите на маленькие жертвы или большую перестройку всей своей жизни! Возможно, вначале вы будете мучительно долго выискивать, за что похвалить вашего спутника жизни, ваши слова поддержки будут неубедительными, помощь – неумелой, подарки – неуместными, прикосновения – робкими и неловкими. Возможно, оставшись дома, вы все равно будете думать о работе или скорбеть о пропущенной вечеринке с друзьями, вам не будут даваться задушевные беседы и без всякой радости вы будете заниматься не совсем женской или совсем не мужской работой. Но разве все это так уж страшно, если ваша цель – долгая счастливая семейная жизнь? Все получится, все наладится, ведь, если любишь, – никакие «трудности перевода» для вас не страшны.

Мария КИРИЛЕНКО

**П'ять мов коханья: 8 березня.
Подарунки. Любов**

Надворі зараз віє весною, наближається 8 березня, всі знаходяться в очікуванні першого весняного свята. Хочеться романтики і подарунків. Але хіба не буває так, що свято приносить жінці не радість, а розчарування? А дарунок, який чоловік приносить своїй коханій, залишається без відповідної, як на його погляд, вдячності? І хіба часом чоловік не задає собі питання: “А що взагалі їй треба? Я ж для неї ...(стільки грошей заробляю; допомагаю; кажу, що люблю; кожна ніч кохаюсь із нею; проводжу стільки часу з нею тощо)” А жінка іноді сама не знає, що не по ній: ніби і кохає чоловік, ніби все гаразд, а відчуття невдоволення залишається. Виникають сварки, і двоє ще зовсім недавно щиро закоханих одне в одного людей питають себе: “Що стало з нашим коханням?” Цікаву відповідь на ці питання дає Гері Чепмен, чиєю книгою “П’ять мов кохання” зачитуються зараз у всьому світі. Цей американський психолог стверджує, що мало кохати, щоб отримати відповідь на своє почуття. Треба розмовляти з об’єктом своєї любові тією мовою кохання, яку той розуміє. Марна справа переказувати книгу. Але, керуючись теорією Г.Чепмена, ми вирішили у переддень першого весняного свята дати поради чоловікам, як ошасливити у

цей святковий день жінок, а жінкам – як не розчарувати чоловіків. Закоханість – скороминуще почуття. Треба зуміти пройти шлях від закоханості до кохання. Для цього треба бути готовим працювати над собою, вивчати себе і партнера, вчитися висловлювати свою любов так, щоб тебе зрозуміли. Але для початку треба вивчити мову кохання, яку розуміє ваш партнер. Лише тоді він відчує вашу любов, повірить у неї і матиме бажання відповісти на ваше почуття.

Як на свято ошасливити жінку, залежно від того, яку мову кохання вона розуміє.

(Поради чоловікам)

1. Слова заохочення: Та жінка, що розмовляє цією мовою кохання, прагне весь час чути від партнера слова заохочення. Вона щаслива, коли її хвалять, підбадьорюють, розказують, яка вона прекрасна і надзвичайна. Такі жінки занадто чутливі до будь-яких критичних висловлювань на їх адресу. Тому кожного разу зважте, чи не краще промовчати. Висловлюючи зауваження, обирайте дуже м'яку форму висловлювання. Будь-яке прохання обов'язково підкріплюйте підбадьорливим словом. Хваліть свою жінку у її відсутність. Їй напевне передадуть ваші схвальні слова, але ціна їм буде набагато вища. На свято жінка, яка розуміє саме цю мову кохання, прагне почути від чоловіка якомога більше приємних слів. У цьому випадку, крім подарунка та квітів, особливо доречно буде листівка, але не з готовими побажаннями, а з вашими власними словами подяки і захоплення. Повірте, цю листівку вона читатиме, перечитуватиме і збереже її, як найдорожчий дарунок.

2. Якісний час. Що б ви не робили для жінки, яка розуміє цю мову кохання, вона ніколи не буде задоволена, якщо ви присвячуєте їй мало часу. Ніщо не буде їй в радість – ні матеріальні блага, ні ваша допомога, ні відданість сім'ї, якщо вона не відчуває вашої уваги. Для цього мало просто бути вдома. Якщо ви дивитесь телевізор, читаете, граєте з дітьми, допомагаєте – це все не рахується. Жінка цінує лише той час, який ви приділяєте особисто їй. З нею треба часто говорити, вислуховувати її, бувати десь лише з нею. Найбільшим

розчаруванням на свято для такої жінки буде, якщо вся ваша увага буде присвячена, наприклад, гостям, а не їй. А найбільшим подарунком – якщо ви присвятите цілий день лише їй, сходите кудись погуляєте лише вдвох або посидите разом десь у кафе.

3. Подарунки. Перше, що спадає на думку – а чи не йде мова про тих, жінок, для яких головне – матеріальні блага. Але не забувайте – мова йде про кохання. Для таких жінок важлива не ціна подарунка, а сам факт, що ви про неї пам'ятали, вибрали подарунок, намагалися догодити. Вона сприймає подарунок як символ любові. Таким жінкам весь час треба щось дарувати, щоб вони вірили, що ви її кохаєте. Тому на свято до подарунка треба віднестися особливо серйозно. Найкраще подарувати багато дрібничок: “багато дарунків – багато любові”.

4. Допомога. Такі жінки повірять у вашу любов лише тоді, коли ви їй допомагаєте. Ви можете знесилюватися на роботі, заробляючи на сім'ю гроші, але все одно чути докори: “Ти мене не любиш”. Треба з'ясувати, у чому саме їй хочеться, щоб ви допомагали. Можливо, декілька годин у суботу, коли ви допомагатимете їй прибрати у хаті, стануть магічним поворотом у ваших відносинах. А може їй хочеться, щоб ви іноді пішли погуляли з дітьми? Тобто важлива не допомога як така, а саме та, про яку жінка просить. На свято для такої жінки найбільшим дарунком буде, якщо ви їй допоможете: зробіте щось, про що вона вас довго просила, а у вас все руки не доходили. Цього року для такого виду дарунку найсприятливіші умови: за два вихідних напередодні свята можна багато що встигнути. І на свято така жінка буде відчувати себе на сьомому небі від щастя!

5. Дотики. Для жінок, що розуміють цю мову кохання, особливо важлива ваша ніжність. Їх треба часто цілувати, обнімати. Для них важливі ритуали поцілунку при розставанні чи зустрічі. Чоловікам часто здається, що кохаючись у ліжку, вони висловлюють жінці свою любов. Але, якщо ви в людному місці просто потай потиснете жінці руку, це іноді означає для неї набагато більше, ніж “якісний секс” уночі. Якщо жінка впродовж дня відчувала вашу ніжність, якщо ви торкалися неї, цілували,

вона і вночі вас не розчарує. Отже, на свято ви маєте бути особливо уважним до жінки: поцілунків має бути вдесятеро більше, ніж у будній день. Не пийте багато. Слідкуйте, щоб надвечір ви були “у формі”. Без останнього “нічного акорду” свято не вдасться. Можна підстрахуватися, присвятивши такому вияву любові ранок. Це може створити жінці святковий настрій на цілий день.

Для того, щоб вивчити мову кохання, на якій розмовляє ваша жінка, потрібен час. А до свята вже зовсім близько. Тому основна порада чоловікам: святкового дня розмовляйте з жінкою зразу на п'яти мовах кохання – і вона напевне буде щаслива!

Мабуть, кожна жінка, прочитавши цю частину статті, замріялася – от якби кохання до мене завжди виявляли таким чином і не однією мовою, а зразу п'ятьма. Але марно чекати проявів любові, якщо ти сам не вмієш любити. Отже, і жінкам треба замислитись, а яку мову кохання розуміє ваш чоловік? Адже сімейна злагода залежить від того, чи щасливі всі члени сім'ї. Мови кохання – універсальні. Навчившись визначати, якою мовою кохання розмовляють ваші близькі, ви можете зробити щасливими своїх дітей, батьків; зумієте порозумітися із свекрухою.

Як у святковий день не розчарувати чоловіка.

(Поради жінкам)

Не капризуйте. Що б не подарував вам чоловік на свято, сприймайте це як вияв любові. Дайте зрозуміти чоловікові, що ви його любите і цінуєте. Забудьте минулі образи і з терпимістю сприйміть, якщо святкового дня щось буде не так. Бо сварка: “От, ти навіть на свято не міг...” не добавить злагоди у сім'ї і не поверне справи на краще. Навіть якщо чоловік не готовий сприймати поради, як найліпше виявити свою любов до вас, робіть це самі. Тоді прийде час, і чоловікові захочеться теж якось проявити свою любов до вас.

Отже, у святковий день, якщо ваш чоловік розмовляє на мові, де найважливіші слова заохочення, сприйміть будь-який дарунок з особливим захватом, похваліть чоловіка, скажіть, що він вгадав

із подарунком, розкажіть, як ви його кохаєте і цінуєте. У разі, якщо для вашого партнера найважливіший час, який ви йому приділяєте, згодьтесь, якщо він замість відвідин гостей, запропонує вам просто побути вдома, чи сходити кудись лише вдвох. Якщо його мова кохання – допомога, з радістю виконайте якісь його прохання. Якщо ж ви знаєте, що він особливо цінує подарунки, не дивлячись на те, що свято жіноче, приготуйте йому теж маленький даруночок, який ви можете йому презентувати із словами: “Хоч це і моє свято, але мені все одно захотілося теж тобі щось подарувати”. Якщо ж мова чоловіка – дотики, то за будь-який дарунок, чоловіка треба безліч разів на день поцілувати, притиснутися до нього і, боронь Боже, відмовити йому вночі! І така ж сама порада, як і для чоловіків – святкового дня краще розмовляти всіма мовами кохання!

Читаючи цю статтю, може скластися враження, що вашими є всі п’ять мов кохання. Як правило, це не так. Хоча дуже часто для людини в рівній мірі найбільш важливі, наприклад, дві.

Як визначити, яка ваша мова кохання?

- Щоб визначити, яка мова кохання ваша, згадайте, що найбільш ранить або дратує вас у поведінці ваших близьких. Може так статися, що протилежне – це і є ваша основна мова кохання. Вас найбільше ранять різкі слова – отже, ваша мова це слова заохочення. Ви сумуєте, що рідко буваєте разом із партнером – ваша мова час.
- Іноді може здатися, що основна ваша мова – це дотики. Але подумайте, чи не порушується ваше інтимне життя, якщо ваш партнер образить вас, якщо рідко буває вдома, якщо не відгукується на ваше прохання допомогти? Найчастіше мова дотиків іде на другому місці, або поділяє почесне перше з іншою мовою.
- Замисліться, як саме ви виявляєте любов до своїх близьких. Можливо, це і є ваша мова: ви робите іншим те, чого чекаєте від них.

- Визначити свою мову кохання можна, пригадавши часи, коли ви були закохані. Які прояви кохання вам подобалися тоді? Скоріш за все, те ж саме є важливим для вас і зараз.
- А можете помріяти – яким ви бачите ідеальне сімейне життя. Це теж може вам допомогти розібратися у собі.

Але більш важливо визначити мову кохання, яка важлива для людей, що вас оточують.

Як визначити мову кохання близької вам людини?

- Особливу увагу зверніть на прохання, з якими найчастіше звертається до вас ваш партнер. Найчастіше, саме в проханнях закладено приховане бажання бачити прояви вашої любові в конкретній формі.
- Згадайте, що саме у вашій поведінці викликає найбільшу радість у близької вам людини, а що викликає невдоволення.
- Можна піти шляхом спроб. Ви виявляєте любов до свого партнера різними методами і спостерігаєте, що для нього найважливіше.

І ось вам здається, що ви вже все зрозуміли і знаєте, чого від вас хоче близька вам людина. Ви визначили, яку мову кохання вона розуміє. Але ця мова може бути для вас чужа. Ви розумієте зовсім іншу. І не звикли виявляти своє кохання на зрозумілій партнеру мові. Тут порада одна – вчіться, примушуйте себе, перебудуйте своє життя, йдіть на маленькі жертви. Можливо, вам спочатку доведеться довго думати, за що б ви могли похвалити свого партнера, а тоді трохи потренуватися це робити; можливо, доведеться жертвувати зустрічами з друзями чи подругами, щоб приділити увагу близькій людині; можливо, ви будете займатися не зовсім жіночою, або зовсім не чоловічою справою; можливо доведеться довго вчитися робити подарунки; можливо, вам буде непросто привчити себе до виявів любові поза

ліжком. Але якщо вірити, що в нагороду ви отримаєте злагоду у сім'ї, ніщо не може виявитися занадто важким. Отже, вдалих вам свят і щасливого сімейного життя!

Марія КИРИЛЕНКО

Що допомагає зберегти сім'ю

Автори: Марія КИРИЛЕНКО, Ганна ЯЦЕНКО

В історії практично кожної сім'ї можна знайти епізоди, коли важливі, часом доленосні рішення приймалися не з розуму, а під «настрій», за натхненням, «просто так», а потім виявлялися єдино правильними, розумними й такими, що на користь усім членам родини. І навпаки – ретельно продумані та зважені кроки призводили до певних майже невлених змін в загальносімейній атмосфері, сварок із приводу та без, виникненню напруги, і в результаті серйозно дестабілізували сімейне життя.

У здоровому міцному шлюбі формується почуття самозбереження родини – все, що загрожує її цілісності, відторгається ніби саме по собі. І тоді «раптом» і «чомусь» ми відмовляємося від цікавої пропозиції, вигідної роботи, приємного знайомства, давньої дружби; ідемо з комфортабельної батьківської квартири в центрі міста, аби винаймати куток на висітках і навіть зриваємося з місця, щоб поїхати в «нікуди» – інший район, місто, країну... Здорову родину можна порівняти з цілісним організмом, у котрому кожен орган виконує свою функцію. У хвилини життєвих випробувань сім'я консолідується й активізує всі свої внутрішні захисні ресурси для подолання труднощів. Але позаяк вона складається з окремих членів, то почуття збереження родини може виявлятися не одночасно й навіть не в кожного. А тому варто з увагою ставитися до настроїв, симпатій і антипатій і своєї половини, і навіть дітей.

Для малюків сім'я – головне

Найбільшою мірою інстинкт збереження сім'ї притаманний малюкам, у котрих він напряду пов'язаний із виживанням. Адже для того, аби вижити, потрібні і мама, що пожаліє й обігріє, і тато, що розжене ворогів і принесе «здобич». Пригадайте, як діти люблять, щоб обов'язково «всі разом»; щоб «із татком і матусею»; як часто вони просять (поки ще не зіпсовані егоїзмом), щоб у них були братики й сестрички. Діти часом служать своєрідним індикатором того, хто з найближчого оточення може бути шкідливий родині. Якщо дружелюбний малюк, котрий спокійно переносить інших людей, які бувають у домі, відчуває ворожість до однієї з маминих подруг (дуже милої, люб'язної, носить йому подарунки), то, про всяк випадок, варто замислитися. Це ж може стосуватися і татових друзів, і друзів сім'ї, сусідів, родичів. Стороння людина, котра займає занадто «багато місця» в житті родини, – це завжди випробування внутрішньосімейних стосунків на міцність, а нерідко навіть потенційна загроза цілісності сім'ї. Діти чудово це відчують на інтуїтивному рівні.

Малюки взагалі зі зворушливою чуйністю ставляться до всіх процесів, які відбуваються у сім'ї. Приміром, звичайна сварка між батьками може спричинити в малюка справжню паніку. На перший погляд, дитяча тривога буває цілком неадекватна. Здавалося б, чи так уже страшно, що батько з матусею не розмовляють уже другий день поспіль? У домі тихо, спокійно, тато приніс іграшки й солодоші, а мама, як ніколи довго, читала казки. Але дитина в розпачі: вона пригнічена чи, навпаки, вередлива й некерована – вона відчуває небезпеку, що загрожує родині. Якщо ж доходить до розлучення батьків, то для дитини – це катастрофа цілого світу й водночас удар по почуттю безпеки й захищеності. Ясна річ, із дітьми потрібно й важливо багато говорити про те, що вже сталося або тільки має статися, але при цьому не варто мати ілюзії, що все підвладне розумним словам – там, де задіяно глибинні інстинкти, розум дуже часто безсилий, особливо коли дитина зовсім мала.

Якщо сім'я неповна, то прагнення малюка зберегти свою, часто зовсім маленьку родину може бути болісно гіпертрофоване. І знов-таки це пов'язано з інстинктом виживання: якщо життя й добробут дитини залежать лише від одного з батьків, вона подвійно боїться його втратити. Вона підозріло, а часом і агресивно настроєна проти кожного, хто тільки теоретично може «відібрати» в неї тата чи (що буває набагато частіше) маму. У такому випадку можуть виникати болісно симбіотичні сім'ї (мати-син, батько-донька; мати-донька, батько-син), які досить часто перешкоджають нормальному особистому життю вирослої дитини.

Важливо вчасно випурхнути з батьківського гнізда

У підлітковому віці інстинкт збереження сім'ї в дитини слабшає, з тим аби через певний час відродитися й оформитися у вигляді усвідомленого, зрілого почуття вже в застосуванні до своєї власної родини.

Дуже важливо, щоб у цей час батьки взяли під контроль своє бажання зберегти сім'ю шляхом утримання підрослих дітей під своїм крильцем. Життєво необхідно зуміти вчасно звільнити підлітка від батьківської опіки, не гальмувати штучним чином його дозрівання. Більше того, важливо відслідковувати всі етапи дорослішання дитини, аби в разі потреби стимулювати її психологічний відхід від батьківської сім'ї. Це як із пташенятами: одне давно вже бадьористо перелітає з гілочки на гілочку, а інше все ще лякливо тиснеться до мами й зовсім не прагне покинути затишне безпечне гніздечко. Що ж, вихід один: виштовхувати з гнізда, що й роблять турботливі батьки з числа птахів. Закони природи найвищою мірою розумні: основна функція батьків у тваринному світі – це підготовка нащадків до життя, турбота про те, аби малюки зуміли самостійно вижити в жорстокому навколишньому світі.

Якщо молоді люди не пройшли всі етапи дозрівання й не зуміли психологічно відірватися від своїх батьків, вони можуть, як і раніше, прагнути до збереження батьківської (а не своєї нової)

родини. У цьому випадку (особливо при спільному проживанні) їхній супутник життя може підсвідомо сприйматися як небажана перешкода, а в разі серйозних конфліктів – як загроза цілісності саме батьківської родини. Це нерідко трапляється з молодими людьми, вихованими в патріархальних сім'ях: на все життя вищою цінністю для них залишається тільки батьківська сім'я.

Після одруження чи заміжжя почуття збереження родини може сформуватися в молодят зовсім не відразу і часом досить непростим шляхом – через сварки та суперечки, методом проб і помилок, із допомогою зрілих наставників, психологів, розумних книжок, хороших фільмів. Усе це відбувається цілком природним чином, якщо сім'я для подружжя – це та цінність, без якої вони не уявляють свого існування; якщо готові докладати зусиль до її побудови та збереження; якщо дозріли для того, аби дарувати близьким свою турботу, ніжність і любов.

Відхилення від норми

На жаль, бувають випадки, коли почуття сімейного самозбереження межує з патологією, проявляючись у підвищеній тривожності, підозрливості стосовно оточуючих, у прагненні не просто захистити свою родину від зовнішніх впливів, а й відгородитися від усього світу. І якщо дорослі можуть почувати при цьому певний (нехай і не зовсім здоровий) психологічний комфорт, то для дітей така обстановка просто згубна. Вони можуть вирости з низьким рівнем соціальної адаптації, відчувати труднощі в стосунках із протилежною статтю, у побудові власної сім'ї або ж рано залишити дім, піти на цілковитий розрив із родиною.

Буває і так, що почуття особистого самозбереження входить у конфлікт із завданням зберегти сім'ю. Цілком можливі ситуації, коли доводиться рятуватися (а часом і дітей рятувати) шляхом руйнації родини. Але це трапляється не так уже часто, як може видатися на перший погляд. Нерідко люди руйнують сім'ю не заради порятунку свого життя й навіть не заради збереження

себе як особистості, а на угоду своїм амбіціям, егоїзму, прагненню до комфорту, помилковому почуттю особистої незалежності.

Кожна стаття на психологічну тему повинна мати конструктивну складову. Але все, що стосується психології, – це завжди непросто й дуже рідко передбачає прості й універсальні рецепти. Непогано було б мати можливість замовити в архітектора проект побудови сім'ї, з яким ми звіряться б в процесі життя, перевіряючи за кошторисом, чи немає перевитрати душевних сил і чи досить в цементуючому розчині любові, терпіння й великодушності. Та оскільки це не більш як мрія, то доведеться самим, помиляючись, визнаючи свої помилки й намагаючись їх виправити, по цеглинці будувати свою родину. І якщо саме сім'я для нас однозначно найголовніше в житті, то багато чого докладеться саме по собі.

Це все подруги винні?

Автори: Марія КИРИЛЕНКО, Ганна ЯЦЕНКО

В попередній статті ми дійшли висновку, що родина – це головне, проте без друзів та подруг нам також не обійтися. Та чи не приховують вони в собі загрозу добробуту й навіть існуванню нашої сім'ї? Адже саме друзі часто провокують скандали та сварки між членами подружжя. А практично кожен або чув, або був свідком і навіть учасником банально-драматичної історії, коли найкраща подруга вкрала чоловіка чи найкращий друг відбив дружину. Так невже ж друзі можуть стати ворогами нашої родини? На жаль, можуть, але тільки в тому разі, якщо ми самі їх до цього підштовхнемо.

«Він чомусь терпіти не може мою найкращу подругу...»

Саме так нерідко кажуть на психологічних консультаціях жінки, розповідаючи про причини непорозумінь зі своїм чоловіком. І при цьому практично ніколи не йдеться про чоловіка-тирана, котрий ставиться до дружини як до своєї власності та примудряється ревнувати її до батьків, подруг, дітей, роботи, сонечка на небі та пташок на гілці. У цьому випадку ставлення до подруг дружини не більше, ніж епізод у загальній непривабливій картині. А от коли дуже позитивний чоловік починає відчувати, здавалося б, незрозумілу ворожість до подруги дружини, то з'являється причина серйозно осмислити ситуацію. І відразу можемо сказати: дуже часто в чоловіка є всі підстави для невдоволення.

Будь-який чоловік буде незадоволений, коли дружина витрачає на подругу занадто багато часу: то вони на телефоні висять, то за кавою забалакалися, то по магазинах на півдня втекли. І річ не лише в тому, що цей час втрачено для сім'ї, що чоловік і діти недоотримали уваги. Найбільше чоловіка непокоять «жіночі секрети»: про що можна так довго перешіптуватися, як не про інших чоловіків... А раптом об'єктом обговорення є він сам? Нескінченні розмови про ганчірки, зачіски й косметику можуть наштовхнути чоловіка на неприємні роздуми: а для кого дружині потрібно вдягатися, фарбуватися та чепуритися, якщо ось він тут і чхати хотів на те, якого кольору в неї волосся – з ним би краще поговорили, вислухали, поспівчували. Навіть посперечатися і то веселіше, ніж пробиватися до власної дружини через кордон її подружок.

Але страшні, звісно, не подруги дружини самі по собі, а зовсім інше: «про що» й навіщо жінки дружать. Що для них дружба – плітки та балаканина чи духовне та душевне взаємозбагачення, психологічна реабілітація чи взаємонакручування; відпочинок від проблем чи копирсання в них... Ми, до речі, не схильні поділяти дружбу на «чоловічу» й «жіночу», а про жінок пишемо з дуже простої причини – про них ми знаємо більше, бо вони частіше приходять на консультацію до психолога.

Друзі чи вороги?

Спробуємо дещо докладніше проаналізувати можливий негативний вплив на родину наших симпатичних подруг. Загальновідомо, що «в кожній жінці живе сваха», але в багатьох, на жаль, ще й звідниця, а дуже часто й «розвідниця». Припустімо, ваша подруга регулярно видає текст: «Та кинь ти свого недоумка, ти заслуговуєш ліпшого, я ось тільки й почала жити нормально, коли свого вигнала». Здавалася б, чітко руйнівна спрямованість. Але, з іншого боку, це відкрита й чесна позиція. У цьому разі ви осмислюєте пораду, знаходите аргументи «за» та «проти» і за будь-яких розкладів контролюєте ситуацію.

Досить нескладно визначити, чи на благо сім'ї ваше спілкування з подругою. Досить відслідкувати, в якому настрої ви перебуваєте після ваших посиденьок: спокійно-умиротвореному чи напруженому, збираючись втілити в життя купу «добрих» порад: «Та я на твоєму місці ніколи цього не потерпіла б; та я йому все виказала б, показала, довела, наказала; та я йому очі видряпала б; та я йому дала б, та я не дала б...» Звичайно, поради можуть бути й «вишуканішими», але результат приблизно однаковий: подруга відіграє роль каталізатора сімейних сварок та непорозумінь.

Адже життя не безкінечне і варто замислитися, чи не йде на подругу той час, що вам украй необхідний для щирого спілкування з власним чоловіком і на те, аби на самоті обміркувати та осмислити своє життя...

Але ще складніше та небезпечніше, коли у вашому спілкуванні з подругою задіяна підсвідомість, яка приховує в собі багато темного й неконтрольованого і над якою часом не владна навіть найпорядніша людина. Якщо поруч із вами хтось, хто підсвідомо бажає, м'яко кажучи, не зовсім те, чого ви бажаєте собі самі, то це приховує реальну загрозу вашій родині. У цьому випадку у вас з'являється небезпека стати заручницею чужої гри.

У чому ж виявляється цей негативний вплив? Та в тисячах дрібниць і нюансів, які потрібно навчитися відстежувати.

«Безневинні» запитання, поставлені «між іншим»: «Твій чоловік на роботі? Так пізно? А...». «Мудрі» узагальнення, вимовлені з тяжким зітханням: «Така наша жіноча доля – терпіти й мучитися все життя», «Усі чоловіки однакові...». «Щире» співчуття: «Якби ти знала, як я тебе розумію», «Бідна ти, бідна, з твоєю ж вродою (розумом, душею та ін.)...»

Буває гра ще тонкіша та досконаліша – там провідними можуть бути тон голосу, інтонація, погляд, вираз обличчя, вміння красномовно мовчати. То іронічно посміхнеться, то мугикне, то губи підіжме, то ствердно хитне головою, то покачає, а то скептично поведе бровою – і ось чоловік із дружиною вже зчепилися в гамірній сварці. «Ой, я, здається, невчасно», – подружки й слід запав, а в квартирі ще довго тремтітиме скло від бурхливого з'ясування...

Такі негативні «випромінювання» можуть струменіти і від свекрух і тещ, братів та сестер, бабусь і дідусів. Проте це не означає, що потрібно тікати від родичів чи виганяти подруг з дому – від людей не сховаєшся. Просто дуже важливо навчитися помічати такі сторонні впливи, аби зуміти вчасно вибудувувати проти них захист. Але річ не лише в цьому: цілком можливо, ваше найближче оточення намагається розлучити вас з коханою людиною, щиро бажаючи вам... добра.

Образ ворога

Так приємно поскаржитися на свого супутника життя. Адже ми, жінки, здебільшого дуже любляємо, аби вірні подруги розділили з нами наше обурення, роздратування чи бодай печаль. А ще пожаліли, утішили та порадили що-небудь дуже конструктивне на кшталт: «Та плюнь ти на нього, він не вартий твоїх сліз». Наведена психологічна реабілітація може допомогти звільнитися від зайвої напруги, додати душевних сил, допомогти подивитися на свого чоловіка «свіжим поглядом» і подумати з ніяковістю: «Ой, і наговорила я зайвого про нього, а, мабуть, він не такий вже й поганий, і я його всеодно люблю». А ось тут варто замислитися: чи не забуваєте ви казати своїй подрузі не

лише про те, який поганий ваш обранець, а й про те, за що ви його любите і чому не уявляєте без нього своє життя? Адже інформація про вашого супутника життя виходить в основному від вас. І якщо у вас є звичка постійно на нього скаржитися, то чим краще подруга до вас ставиться, тим більше вона всією душею багатиме врятувати вас від «цього чудовиська».

А якщо подруга не одна? А якщо точнісінько так само ви скаржитеся на чоловіка своїм батькам, колегам і сусідам? У цьому разі ви, того не бажаючи, вирощуєте та плекаєте вороже середовище, котре неминуче працюватиме на руйнування сім'ї. Ваш чоловік дуже швидко може відчути дискомфорт серед людей, які його не шанують і вважають вашим мучителем. В результаті у нього може з'явитися цілком виправдане бажання не тільки залишити свою дружину, а й вирватися з кола осіб, котрі відчують до нього ворожість.

Підступна розлучниця

Часом близькі подруги являють собою і більш безпосередню загрозу існуванню родини. Проте, коли між чоловіком та дружиною немає порозуміння, якщо їхній шлюб не зцементований взаємною відповідальністю і спільністю інтересів, то роль подруги вельми другорядна і є лише зовнішнім чинником, а не глибинною причиною розпаду сім'ї. І в цьому разі питання «Як вона могла?» однаково зависне в повітрі – не вона, то інша. Тут залишається тільки радіти, що ваш чоловік (а можливо, й батько ваших дітей) потрапив не в найгірші руки.

І все ж таки іноді саме подруги виявляються центральними постатями у загибелі сім'ї. І глибинна причина такої ситуації може приховуватись у стилі та змісті дружби. Що відвертіші між собою жінки, що більшою кількістю пікантних подробиць вони готові ділитися, то небезпечніша для родини така дружба. Потрібно бути дуже обережними у винесенні на обговорення нехай навіть із найближчою подругою найбільших сімейних таємниць чи інтимних подробиць. Це своєрідна зрада найближчих людей, і вона практично ніколи не залишається безкарною. Сімейне

вогнище потрібно оберігати від холодів, вітрів і хуртовин, що здатні накликати сторонні.

Досить часто говорять про те, що, ділячись із подругою подробицями свого сімейного життя, жінка дає їй потужну зброю у вигляді інформації про кулінарні та сексуальні пристрасті свого чоловіка, його смаки, звички і милі забаганки; про те, що йому подобається в цьому житті, а що ні. І все це, мовляв, допомагає подружці-зрадниці спокусити, розбестити, заманити, украсти чужого чоловіка. Подруга виступає як підла лиходійка, розважлива стерво й підступна розлучниця. Наведена схема дещо механістична та примітивна. Адже, з одного боку, люди не такі вже й погані, а з іншого – не такі вже й прості.

Язик мій – ворог мій

У масі своїй не такі вже ми сексуально заклопотані, якими б нас хотіли бачити окремі дорогі за ціною, та дешеві за змістом глянцеві журнали. І не надто вже часто ми сприймаємо представників протилежної статі як сексуальний об'єкт. Дружина друга або чоловік подруги в нормі вже невдовзі починають сприйматися майже як родичі. Такі «стосунки» нерідко оформляються як кумівські і не передбачають проявів хтивості. Але в тому випадку, коли дружина звикла бути відвертою та обговорювати інтимні подробиці свого сімейного життя з подругою, вона неминуче формує у неї ставлення до власного чоловіка як сексуальної одиниці. Точно так само і чоловік може пробудити у своєї дружини підвищений інтерес до свого найкращого друга нескінченними розповідями про нього, про його успіх у жінок, силу, спритність та ін. Найкумедніше, коли чоловік цінує свого друга більше від родини, він і дружину свою може мимоволі «заразити» таким ставленням, і вона підсвідомо сприйме друга чоловіка як суперцінність, гідну захоплення, поваги, а там, дивись, і палкого бажання...

Але не обов'язково вдаватися в інтимні подробиці, аби викликати у своєї подруги підсвідоме бажання мати вашого чоловіка. Це може статися і в тому разі, коли ви сумніваєтеся

в коханні свого супутника життя, увесь час обговорюєте з подругою, чи досить він вас любить, чи не зраджує, чи не збирається залишити. Постійним скигленням на цю тему ви ризикуєте сформувавши у своєї подруги сприйняття вашого чоловіка як вартого того, аби через нього так страждали, переживали і убивалися. В результаті їй може видатись: це – взагалі приз усього її життя, за який не гріх і поборотися. А своїми нескінченними сумнівами в коханні та відданості вашого партнера ви заздалегідь обдаровуєте свою подругу можливістю самовиправдання: «Він її однаково залишив би».

Але було б занадто просто, якби подруги-розлучниці лише зазіхали на вашого безцінного чоловіка – полігон підсвідомості значно розмаїтіший і барвистіший. Небезпеку можуть являти подруги з особистим життям, яке у них не склалося, розлучені, ті, котрі перебувають в нестабільному та невдалому шлюбі, котрі все життя намагаються довести, що вони вродливіші, розумніші, щасливіші за вас. І, звичайно, ті, для яких ви просто багато значите в житті – ревності в дружбі не рідкісніше явище, ніж у коханні. Але якщо ви дружитиме «з відкритими очима», то неминуче нейтралізуєте будь-який негатив, що може йти від ваших подруг.

Звісно, було б приємніше писати про справжню безкорисливу дружбу на все життя. Із відданістю та самопожертвою, з готовністю допомогти та вмінням вислухати і зрозуміти. Та що поробиш – у житті буває по-різному. І так, як ми розповіли, – також.

Тварина у вашому домі

Автори: Марія КИРИЛЕНКО, Ганна ЯЦЕНКО

Про те, скільки радості й тепла приносять у наш дім веселі

чотириногі друзі, написано чимало. Залишаючи за дужками прописні істини про корисність дружби з братами нашими меншими, ми хочемо поговорити про психологічні аспекти прив'язаності до тварин. Практичним психологам доводиться спостерігати, як кіт або собака може стати справжнім членом сім'ї і відповідно повноцінним суб'єктом внутрішньосімейних стосунків.

У наш час психолог, розпитуючи пацієнта, котрий прийшов на прийом, про сім'ю, змушений не лише поцікавитися тим, чи є вдома тварини, а й з'ясувати, чи не прирівняні вони у правах до інших членів сім'ї. Частими є випадки, коли саме тварини опиняються у центрі сімейних драм і непорозумінь, напружених стосунків, складнощів у взаєминах із оточуючими.

Проблема ролі тварин у сім'ї – суто міська. У сільській місцевості ставлення до них переважно утилітарне і відповідно здоровіше: собака потрібен, аби стерегти господарство, кіт – аби ловити мишей. І якщо домашня тварина не виконує свої функції, її просто позбавляються. Існує також певний кодекс честі – якщо пес, наприклад, патрає сусідських курок, а кіт здійснює злодійські набіги, хазяїн зобов'язаний таку тварину знищити. Жорстоко?

А хіба не жорстоко зарізати кабанчика, якого годуєш щодня, доглядаєш за ним, знаєш його характер, звички, щоденний настрій? Ми у переважній більшості дуже далекі від вегетаріанства, та при цьому сповідуємо подвійні стандарти: вбивство одних тварин сприймаємо як норму, вбивство інших розглядаємо ледь не як злочин. Незайвим при цьому буде пам'ятати, що собак спокійнісінько їдять корейці, а котів – китайці. Тоді як у нас простежуються досить нездорові тенденції і випадки патологічної прив'язаності саме до цих тварин (власники хом'ячків, папужок, крокодилів і удавів можуть нашу статтю не читати).

Та спочатку проаналізуємо мотиви, з яких міський житель заводить kota або собаку. Відповідь найчастіше проста: «Я

люблю тварин». Та існують і підсвідомі причини, з яких приводять у свій дім і впускають до себе в душу симпатичне звірятко. Іноді людина від народження пам'ятає поруч із собою собаку або kota, яких може сприймати як символ затишку та захищеності. І якщо батьківська сім'я була благополучною і в ній не було нездорового культу тварин, таке прагнення – не більш як данина традиції, і особливої загрози сімейному добробуту не становить.

Погано, якщо тварину заводять замість когось – замість друга, чоловіка або дружини, замість дитини або ще однієї дитини. В людині від природи закладений потужний інстинкт любити і бути улюбленим, про когось піклуватися. Та реалізація цього здорового прагнення поєднується з непростими пошуками, тяжкою працею, самопожертвою, необхідністю відповідати чийось чеканням, виробленням у собі вміння знаходити спільну мову з оточуючими. І водночас існує легкий, достатньо комфортний шлях здобути любов милої істоти, якій можна дарувати турботу, не перевантажуючись при цьому ні фізично, ні душевно. Внаслідок цього в людини може з'явитися відчуття виконаного обов'язку та реалізації свого призначення. Інстинкт обдурено, душевну рівновагу відновлено – здавалося б, що в цьому поганого? Що ж, можливий і такий шлях, але чи є повноцінним життя такої людини? Чи розуміє вона, чого позбавила себе й оточуючих, сфокусувавши свої найкращі душевні якості на тварині? Можливо, така ж самотня душа страждає зовсім поряд і прагне саме її уваги й любові? А можливо, обділеними залишаються близькі рідні люди?

Дуже часто поява тварини в домі – це спосіб уникнення відповідальності та серйозніших зобов'язань. Для наочності наведемо кілька життєвих історій.

Одночасно з народженням дитини новоспечений батько «раптово» заводить собаку і з завидною старанністю за нею доглядає – сам годує, вигулює, возить по ветеринарах, вивчає спеціальну літературу.

Дорослий син, від якого літні батьки чекають регулярної допомоги по господарству (живуть у передмісті у приватному будинку), заводить кількох собак і kota і відповідно приїздить до батьків лише на кілька годин між вигулами собак.

Мати, знаючи, що її донька вагітна (живуть окремо), заводить відразу двох собак і потім не має можливості не лише приїздити доглядати за онуком, а й брати його до себе.

Це вже не любов до тварин, а засіб утекти від проблем.

Звісно, тварин треба любити, але не більше за людей і не замість людей. І все-таки доводиться спостерігати тенденції до зрушення шкали цінностей у бік «олюднення» тварин, що неминуче позначається на сімейних стосунках. Так, одна дама прийшла до психолога зі скаргами на проблеми з дитиною: росте егоїстом, ледарем, через свою жадібність не вміє спілкуватися з іншими дітьми. «От думаємо, може, завести ще одну дитину або собаку», – ділилася вона сумнівами. Вже сама постановка питання свідчить про стереотип, що досить міцно утвердився у свідомості багатьох – «тварина замість дитини». Довелося пояснювати, що спілкування з тваринами не може бути ліками від егоїзму і не передбачає вироблення умінь ділитися, поступатися, домовлятися. Діти, на жаль, занадто часто ставляться до тварини як до живої іграшки, а тягар турбот лягає на мамині плечі.

Якщо в домі собака грає роль повноправного члена сім'ї (коти все-таки рідше удостоюються такої честі), малюк звикне бачити тварину рівною собі істотою, і в нього може виникнути до неї почуття ревності. Довелося спостерігати, як діти брутально поводитися із домашнім собакою. Причину такого поводження вони сформулювали дуже чітко: «Бабуся її любить більше, ніж нас».

Уявіть собі картину: тато або мама повертаються з роботи, назустріч одночасно вибігають пес і дитина. Змученому за день батьку потрібна розрядка – він ніжно тріпоче песика за вуха і каже йому ласкаве слово. А от дитині можуть дістатися

неприємні запитання: «Які оцінки зі школи принесла?»; «Чому сорочка зі штанів стирчить?»; «Звідкіля синці – знову побився?»; «Ти чого така розмальована?» Дитина може дійти висновку, що її цінують менше і що вона недостатньо гарна, щоб її любили так само, як Рекса або Джоя. А якщо перше запитання буде: «Ти його годувала?» або «Собаку вигулював?» – то це взагалі катастрофа: дитина гостро відчуває свою вторинність, у неї зароджуються сумніви у власній значущості.

Якщо собака відіграє роль «кумира сім'ї», можливі дуже непривабливі ситуації. Так, на прийом до психолога прийшла у стресовому стані бабуся, котру вдома покусав собака. Вражена вона була не так самою подією, як тим, що вона ж виявилось в очах сім'ї винною – не врахувала «настрою» загального улюбленця. Вся увага була сфокусована на песику: «він так переживає, він усе розуміє». А бабусі відмовили в елементарному співчутті. (Про те, як небезпечно тримати в сім'ї пса, який бодай раз когось покусав, нехай пишуть хірурги; їм також залишимо моторошні подробиці про величезну кількість скалічених і загиблих від собачих зубів.) Які висновки зробить із цієї ситуації дитина? Собака не просто головніший за бабуся, він головніший за людину.

Така фетишизація тварин і взагалі призводить до патологічних випадків. Картини утримання людьми непомірної кількості котів або собак (а іноді і тих, і інших) змушують здригтися і бити на сполох. Почастішали випадки, коли тварини просто-таки зводять своїх власників у могилу. Довелося спостерігати, як фактично від голоду загинули матір і донька. Вони просто не в змозі були прогодувати більш як десяток собак, що жили у їхньому будинку. Донька не могла піти на роботу, оскільки мати була не здатна впоратися з цією зграєю. Жили на пенсію матері, відмовляючи собі в усьому заради тварин. Спочатку від виснаження померла мати, а незабаром і дочка.

Ми б не писали про такий, на перший погляд, винятковий випадок, якби все частіше не доводилося спостерігати, як заради тварин відмовляють найближчим людям у зайвому шматку

хліба (або склянці соку, не важливо), у відпочинку, в нормальних умовах проживання, а найголовніше – в увазі та любові.

У групу ризику в плані патологічної прив'язаності до тварин входять бездітні пари та неповні сім'ї (найчастіше «мати – син», «мати – дочка»), самотні люди похилого віку. Та визначальними є не обставини, що склалися, а ціла низка психологічних передумов: невміння ладнати з оточуючими, душевна глухота, наявність цілої низки комплексів. Особливу небезпеку становлять сім'ї, об'єднані негативними енергіями. У таких сім'ях завжди «дружать проти когось», основними темами для розмов є обговорення й осуд навколишніх. Теза – «всі погані, лише ми добрі» призводить до певної ізоляції, емоційного вакууму, який так легко заповнити хвостатими улюбленцями.

Межа між «любити тварин» і «любити тварин більше за людей» є дуже тонкою. Зрушення у свідомості поступово й непомітно призводять до деформації особистості аж до повного її переродження. І згодом людина може почати жити не серед людей, а у «світі тварин». Стурбована клієнтка радилася з психологом: «Із моєю сестрою щось відбувається. Їй уже 35, а вона повністю захоплена своїми собаками. Гуляли нещодавно з нею у парку, навколо люди, діти, мужики зрештою, а вона каже: «Подивися, як гарно виглядає цей рудий собака на тлі осіннього лісу...». А одна любителька котів вимовила таку фразу: «Людина завжди може собі допомогти, а тварин так шкода, так шкода...». У свідомості таких любителів тварин уже немає місця жалю та співчуттю до людей. Вони можуть довго розмірковувати про те, як мучитимуться «бідні котики» від операцій із стерилізації, і водночас байдуже навантажувати піклування про все зростаючу котячу «череду» на безмовних членів сім'ї.

Спілкування із тваринами – це сурогат сімейних стосунків, приємний і легкозасвоюваний. Тварин легко любити і легко бути їхніми улюбленцями. Стосунки з ними прості й передбачувані. Проте, спілкуючись переважно з тваринами, можна поступово

розучитися ладнати з людьми, більше того – можна стати «не зовсім людиною». У тварини має бути своє місце в сім'ї і свій маленький куточок у душі, вона може бути поряд із людиною, але тільки поряд і не більше.